

Investigation of relationship with automatic thoughts and the status of women's exposure to violence by adolescents children

Kadınların ergen çocukları tarafından şiddete maruz bırakılma durumu ve otomatik düşünceler ile ilişkisinin incelenmesi¹

Zümrüt Bilgin²

Semra Karaca³

Türkan Pasinlioğlu⁴

Abstract

Purpose: The purpose of study is to investigation of relationship with automatic thoughts and the status of women's exposure to violence by adolescents children.

Materials and Methods: Descriptive research, was about violence prepared by the researchers "Information Form", the data about automatic thoughts were collected using Automatic Thoughts Scale (ATS). ATS is developed to determine the frequency of occurrence of negative automatic thoughts the person himself. The research was adapted to Turkish by Aydın and Aydın (1990). Data were evaluated using percentage, mean and standard deviation on computer.

Findings: In this study was found to be significantly more frequent negative automatic thoughts in women exposed to violence by adolescent children than unexposed. Women who are subjected to violence was expolered experienced negative emotions such as intense anxiety, fear, helplessness, anger, children born

Özet

Amaç: Çalışmanın amacı kadınların ergen çocukları tarafından şiddete maruz bırakılma durumu ve olumsuz otomatik düşünceleri ile ilişkisinin incelenmesidir.

Materyal and Method: Tanımlayıcı olan araştırma şiddetle ilgili veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan "Bilgi Formu", otomatik düşünceler ile ilgili veriler Otomatik Düşünceler Ölçeği (ODÖ) kullanılarak toplanmıştır. ODÖ; kişinin kendine yönelik olumsuz otomatik düşüncelerinin ortaya çıkma sıklığını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Aydın ve Aydın (1990) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Veriler bilgisayar ortamında yüzdelik, ortalama ve standart sapma kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada, ergen çocuğu tarafından şiddete maruz bırakılan kadınlarda olumsuz otomatik düşüncelerin, şiddete maruz kalmayanlara oranla anlamlı olarak daha sık olduğu bulunmuştur. Şiddete maruz bırakılan kadınlar yoğun endişe, korku, çaresizlik, öfke, çocuğundan nefret etme, kendini değersiz bulma

¹ Bu makale 04-07 Ekim 2012 tarihlerinde yapılan "II.Uluslararası VI. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresinde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

² M.Sc., Lecturer, Marmara University Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, zumrutbilgin@marmara.edu.tr

³ Ph.D., Marmara University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing AD, skaraca@marmara.edu.tr

⁴ Profesör, Erzurum Atatürk University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, tpasin@atauni.edu.tr

to hate, feelings of worthlessness.

gibi olumsuz duygular hissettiklerini ifade etmiştir.

Keywords: Women, child, violence, adolescent, negative automatic thoughts.

Anahtar Kelimeler: Kadın, çocuk, ergen, şiddet, olumsuz otomatik düşünceler.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. GİRİŞ

Şiddet, insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Sorun çeşitli ortamlarda ve farklı şekillerde gerçekleşebilir. Bu ortamlardan biri ise aile ortamıdır. DSÖ'nün 2002'de yayınladığı raporda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir (Krug ve ark., 2002).

Aile içi şiddet, aynı ailedeki bir bireyin ailedeki diğer bireyin fiziksel veya psikolojik bütünlüğüne ciddi boyutlarda zarar veren eylem veya ihmaldir (Yaman Efe ve Ayaz 2010; Güler, 2005; Ünal, 2005). Aile içi şiddet özellikle kadını ve ergenlik dönemindeki çocuğu daha çok etkiler (Ünal, 2005) ve şiddetin bu biçimi özel hayatın mahremiyet alanında görülen son derece hassas bir konudur (Ünal, 2005).

Kadına yönelik şiddet kadını inciten, ona ıstırap veren fiziksel, cinsel, zihinsel hasarla sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı bulunan kamusal alanda ya da özel yaşamında uygulanan her türlü davranıştır (KSGM, 2006). Kadına yönelik şiddet; küfürlü konuşma, korkutma, sözel/silahla olarak tehdit etme, fiziksel zarar vermeyi içerebilir. Şiddet ister bir kere yaşanmış olsun, isterse sürekli bir tutum olsun, mutlaka üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi, Türkiye'de de kadınlar değişik biçimlerde şiddete maruz kalmaktadır. Ekonomik, politik ve toplumsal etmenlerin yanı sıra, bazı psikolojik etmenler de kadınları şiddet karşısında daha savunmasız kılmakta ve çok ciddi örselenmelere yol açmaktadır. Özellikle ergenlik dönemindeki çocukların anne-babaya saldırgan davranması veya şiddet uygulaması oldukça sık görülen ancak hakkında fazla konuşulmayan bir durumdur. Gelles ve Cornell (1990) göre, ABD'de her yıl yaklaşık 1 milyon ergenlik çağındaki genç ebeveynlerinden birine karşı şiddet uygulamaktadır. Her yıl 2000 ebeveyn kendi çocukları tarafından öldürülmektedir. Buna ek olarak 65 yaşın üzerinde yaklaşık yarım milyon Amerikalı, ailenin daha genç yaştaki üyelerinin çeşitli tür saldırılarına maruz kalmaktadır (Ritzer, 1990). Ülkemizde, şiddetin bu biçimi ile ilgili resmi bir veri bulunmamaktadır.

Ebeveynler, ergenlerin sosyal uyum yetilerinin gelişmesi ve pozitif kimlik kazanmasında önemli rol oynar (Noller ve Callan,1990). Ebeveynler ile ergenler arasındaki uyum ergen davranışlarını olumlu yönde etkilerken, uyumsuzluk ise ergen ile ebeveyn ilişkilerini olumsuz yönde etkileyerek, ergenin sözel ya da fiziksel saldırgan davranışlar sergilemesine yol açabilmektedir (M.E.B, 1989). Bu davranışların biçimlenmesinde demografik etkenler önemli rol oynamaktadır (Aktaş, Güvenç 2006:2).

Bilişsel davranışçı kurama göre; insanların davranışlarını belirleyen etken, olayların ne olduğu değil, bireyin bu olaya ilişkin yorumları ve anlamlandırmalarıdır. Bireyin kendisi ve dış dünyaya ilişkin algılama ve değerlendirmelerini belirleyen süreçlerden biri otomatik düşüncelerdir. Otomatik düşünceler genellikle akılcı ve sistematik bir analizden geçmezler, duruma ilişkin bilgi ve verilerin işlenmesi sırasında oluşan bilişsel çarpıtmalar sonucunda oluşurlar ve nesnel gerçekliğe uygun olmasa da varlıklarını sürdürürler (Akkoyunlu ve Türkçapar, 2013; Türkçapar ve ark., 1995; Erözkan, 2011). Otomatik düşünceler özellikle duygusal bozukluklarda görülen olumsuz özellikleriyle, kararsızlık, dikkati toplayamama, bellekte zayıflama, umutsuzluk kaygı gibi pek çok psikolojik sıkıntıya neden olabilmektedir (Aysan ve Bozkurt, 2004; Erözkan 2011). Kadınların ergen çocukları tarafından şiddete maruz bırakılmalarının kendilerine ve dış dünyaya ilişkin algılamaları ve anlamlandırmaları üzerinde olumsuz etkileri olabileceği düşünülebilir.

Ülkemizde kamusal ve özel alanda yaşanan şiddet her geçen gün artmaktadır. Bunlardan biri olan, ergenlik dönemindeki gençlerin anne-babaya saldırgan davranması sık görülmesine rağmen, ülkemizde bu konuda yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı; kadınların ergen çocukları tarafından şiddete maruz bırakılma durumu ve olumsuz otomatik düşünceleri ile ilişkisinin incelenmesidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırma Ocak 2010- Aralık 2011 yılları arasında yapılmıştır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş, İstanbul Anadolu Yakası Aile Sağlığı Merkezine hizmet almaya gelen, ergenlik döneminde en az bir çocuğu olan, araştırmaya katılmayı kabul eden ve soruları eksiksiz yanıtlayan 671 kadın örneklemi oluşturmuştur. Sosyodemografik özellikler ve şiddetle ilgili veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan “Soru formu”, otomatik düşünceler ile ilgili veriler Otomatik Düşünceler Ölçeği (ODÖ) kullanılarak toplanmıştır (Aydın ve Aydın, 1990).

2.2. Veri Toplama Araçları

2.a. Soru Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan kadının sosyodemografik özellikleri ve şiddetle ilgili verileri içeren sorulardan oluşmaktadır. Sosyodemografik veriler; yaş, eğitim durumu, medeni durum, ekonomik durum, sağlık güvencesi ve ailesel özellikler; ailenin tipi, evlenme şekli, eş uyumu gibi özellikler kapalı uçlu sorularla toplandı. Şiddetle ilgili veriler, “Çocuğunuz tarafından şiddete maruz bırakıldınız mı?, Çocuğunuz size vurur mu? Çocuğunuz size bağırır mı?, bu durumlarda neler hissedersiniz?” gibi açık uçlu sorularla toplandı.

2.b. Otomatik Düşünceler Ölçeği (ODÖ) [Automatic Thoughts Questionnaire (ATQ)];

Kişinin kendine yönelik otomatik olumsuz düşüncelerini ortaya çıkma sıklığını belirlemek amacıyla 1980’de Hollan ve Kendall tarafından geliştirilmiştir. Aydın ve Aydın (1990) tarafından Türkçe’ye uyarlanan (Aydın ve Aydın, 1990) ergen ve yetişkinlere uygulanabilen, “5’li likert tipte” olan (1= hiç aklımdan geçmedi, 5= hep aklımdan geçti) ve 30 maddeden oluşan ölçeğin puan aralığı 30-150’dir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin olumsuz otomatik düşüncelerinin sıklığını gösterir. Aydın ve Aydın’ın (1990) yaptığı geçerlik çalışmasında ODÖ’nün; iç tutarlılık Cronbach α .95 olarak bulunmuştur. Çalışmamızda da iç tutarlılık Cronbach’s α .95 olarak saptanmıştır.

2.3. Verilerin değerlendirilmesi

Çalışma verileri bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Kadınların sosyodemografik özellikleri ve şiddete maruz bırakılmaya ilişkin veriler tanımlayıcı istatistiksel analizler olan yüzdelik, ortalama, standart sapma ile değerlendirilmiştir. Şiddete maruz bırakılma durumuna ilişkin verilerle olumsuz otomatik düşünceler “Ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın değerlendirilmesinde “t” testi kullanılmıştır.”

2.4. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya başlanmadan önce kadınlara çalışma hakkında bilgi verilmiş gönüllü olanlar çalışma kapsamına alınmıştır.

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Kadınların ergen çocukları tarafından şiddete maruz bırakılma durumu ve otomatik düşünceler ile ilişkisinin incelendiği bu çalışmanın sonuçları araştırma grubu ile sınırlıdır ve tüm evrene genellenemez. Bu alanda yapılmış daha geniş ölçekli çalışmalara gereksinim bulunmaktadır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 40.12 ± 9.39 , eşlerinin yaş ortalaması ise 42.85 ± 11.64 'dür. Kadınların %15.4'ü, eşlerinin ise %21.2'si üniversite mezunudur. Kadınların %56.8'inin hiç çalışmamış olduğu, %5.8'inin ise anne olduktan sonra çalışma yaşamından ayrıldığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. *Kadınların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı*

Demografik Özellikler		n	%
Kadının Eğitim Durumu	İlkokul	275	41.0
	Ortaokul	117	17.4
	Lise	173	25.8
	Üniversite	97	14.5
	Cevapsız	9	1.3
Eşinin Eğitim Durumu	İlkokul	200	29.8
	Ortaokul	128	19.1
	Lise	191	28.0
	Üniversite	142	21.2
	Cevapsız	10	1.0
Kadının Çalışma Durumu	Çalışmıyor	381	56.8
	Çalışıyor	223	33.2
	Çalışmayı bıraktı	39	5.8
	Emekli	26	3.9
	Cevapsız	2	0.3
Eşinin Çalışma Durumu	Çalışıyor	508	75.7
	Çalışmıyor	37	5.5
	Çalışmayı bıraktı	8	1.2
	Emekli	103	15.4
	Cevapsız	15	2.2
Sağlık Güvencesi	SGK	599	90.1
	Diğer	66	9.9

Kadınların %49.2'sinin görücü usulü ile evlendiği, %16.2'sinin ailelerinin geniş aile olduğu ve %53.0'ünün uyumlu çift olduğunu belirttiği saptanmıştır (Tablo 2).

Çalışmaya katılan kadınların ve eşlerinin %14.6'sının, çocuklarının ise %6.6'sının psikolojik bir sorun nedeniyle tedavi gördüğü, ebeveynlerin %32.3'ünün, ergenlerin ise %6.0'ının sigara içtiği, ebeveynlerden %29.6'sının yaşamlarının herhangi bir döneminde alkol kullandığı ve ergenlerin ise %3.3'ünün alkol aldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. *Kadınların Ailesel Özelliklerine Göre Dağılımı (n=671)*

Özellikler		%	n
Evlenme Şekli	Görücü usulü	329	49.2
	Anlaşarak	253	37.8
	Her ikiside	79	11.8
	Diğer	8	1.2
Aile Tipi	Çekirdek	551	83.4
	Geniş	120	16.6
Eşler Arası Uyum Tanımları	Uyumlu	356	53.0
	Kısmen uyumlu	248	37.0
	Uyumsuz	67	10.0

Kadınların %23.5'inin eşi tarafından şiddete maruz kaldığını, eşlerin %12.1'inin birbirine şiddet uyguladığını ve %30.8'ininse çocuklarına şiddet uyguladığını ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Kadınların Şiddet Yaşama Özelliklerine Göre Dağılımı (n=671)

Şiddet İle İlgili Düşünceler		n	%
Eşler Arası Şiddet	Şiddete maruz kalmama	428	63.8
	Eşin kadına şiddet uygulaması	158	23.5
	Kadın eşine şiddet uygulaması	4	0.6
	Eşlerin karşılıklı şiddet uygulaması	81	12.1
Eşlerin Çocuklukta Şiddet Yaşama Durumu	Cevapsız	121	18.0
	Hayır	350	52.2
	Her ikisi de	83	12.4
	Kadın	54	8.0
	Erkek	63	9.4
Çocuklarının Kadına Sözel Şiddet Uygulama Durumu	Cevapsız	22	3.3
	Hayır	381	56.8
	Evet	268	39.9
Sözel Şiddeti Uygulayan Ergen	Cevapsız	398	59.3
	Erkek	136	20.3
	Kız	77	11.5
	Her ikisi	60	8.9
Sözel Şiddetin Türü	Cevapsız	202	63.3
	Azarlanma	425	30.1
	Aşağılama	36	5.4
	Diğer (tehdit, lakap takma, alay vb)	8	1.2
Fiziksel Şiddet	Cevapsız	69	10.3
	Hayır	517	77.0
	Evet	85	12.7
Fiziksel Şiddeti Uygulayan Ergen	Cevapsız	576	85.8
	Erkek	70	10.4
	Kız	18	2.7
	Her ikisi	7	1.1
Fiziksel Şiddetin Türü	Cevapsız	561	83.7
	İtme-vurma	79	11.8
	Diğer (Söyleneni yapmama, sözel karşılık verme)	31	4.5
Fiziksel Şiddet Nedeni	Cevapsız	489	73.1
	Söyleneni anlamadığım	42	6.2
	Diğer (söyleneni yapmama, sözel karşılık verme)	138	20.7
Şiddet Olayından Sonra Ne Hissettiniz	Cevapsız	501	74.7
	Yoğun endişe	44	6.6
	Diğer	126	18.7
Şiddet Olayından Sonra Yardım Alma	Cevapsız	473	70.5
	Hayır	191	28.5
	Evet	7	1.0

Kadınların %39.9'unun ergen çocuklar tarafından sözel şiddete maruz bırakıldıklarını belirtmekteyken, hangi sözel şiddete maruz kaldığı sorulduğunda cevap verenlerin %30.1'i çocukları

tarafından azarlandığını, %5.4'ü ise aşağılandığını belirtmiştir. Sözel şiddeti uygulayanların %20.3'ü erkek, %11.5'i ise kız ergendir.

Kadınların %12.7'si fiziksel şiddet gördüğünü, şiddeti uygulayan çocuğun %10.4'ünün erkek, %2.7'sinin kız ergen olduğunu belirtmişlerdir. Kadınların %11.8'i çocuğunun kendisine vurduğunu/itttiğini, sadece %1.0'inin şiddet yaşadıktan sonra yardım aldığını belirtmiştir (Tablo 3). Fiziksel şiddetin nedeni sorulduğunda cevap verenlerin %6.2'si çocuğunun söylediği bir şeyi anlamadığı, %20.7'si söyleneni yapmadığı ya da sözel olarak karşılık verdiği için fiziksel şiddete maruz kaldıklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Şiddet olayından sonra kadınların ne hissettikleri sorulmuş cevap verenlerin %6.6'sı yoğun endişe yaşadığını ve cevap verenlerden %18.7'si ise yoğun korku, çaresizlik, öfke, çocuğundan nefret etme, kendini değersiz bulma gibi değişik duygular yaşadıklarını belirtmiştir.

Ergen çocuğu tarafından şiddete maruz bırakılmayan kadınların otomatik düşünceler ortalaması 54.04 ± 18.19 , bırakılanların ise 65.88 ± 23.80 olduğu, aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=4.129$; $p=0.000$). Bu bulguya göre, şiddete maruz kalan kadınlarda olumsuz otomatik düşünceler anlamlı olarak daha sıktır.

4. TARTIŞMA

Ülkemizde kadına yönelik şiddetin sıklıkla karşılaşılan bir durum olduğu bilinmekle beraber, ergen çocuğundan şiddet gören kadınlarla ilgili bilgiler sınırlıdır. Bu çalışma kadınların kendi çocukları tarafından şiddete maruz bırakılma durumlarına ilişkin sonuçları ile literatüre katkı sağlayabilir.

Araştırmaya katılan kadınların yaklaşık yarısı ilkokul mezunu ve yarıya yakını orta yaş dönemindedir. Kadınların çoğunluğu yaşamı boyunca herhangi bir işte çalışmamış ve %49.2'si görücü usulü ile evlenmiş ve %47'si evlilik ilişkilerinin kısmen uyumlu ya da uyumsuz olduğunu ifade etmiştir. Aile içi şiddet ekonomik, politik ve toplumsal etmenlerin yanı sıra, evlilik ilişkisi, eşlerin uyumu gibi farklı ailesel özelliklerden de etkilenebilir. Özellikle evlilik biçimi ve ilişkisi önemli rol oynayabilir. Güneş'in belirttiğine göre (2010) kendileri tanışıp anlaşarak aynı zamanda ailelerin onayıyla evlenenlerin %28'i, görücü usulüyle evlenenlerin %37'si en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalmaktayken, bu oran kendileri tanışıp anlaşarak ancak ailelerin onayını almadan evlenenlerde %49'a çıkmaktadır (Güneş, 2010). Sarımurat, kadınların özellikle erken yaşta görücü usulüyle evlenmiş olmasının, evliliklerinde uyum sorunu yaşamalarına, destek sistemlerinin zayıf kalmasına, ekonomik yönden tam bağımlı olmalarına neden olabildiğini bildirmektedir (Sarımurat, 1993).

Literatür dikkate alındığında aile içinde ebeveynler arasındaki bu sorunların ergenin saldırgan davranışlara yönelmesini etkileyebileceği düşünülebilir ve şiddetle mücadele etmenin bireysel yaklaşımların ötesinde toplumsal olarak ele alınmasının gerekli olduğu söylenebilir.

Çalışma kapsamındaki kadınların önemli bir kısmı (%36.2) eşler arası şiddet yaşadıklarını belirtmiştir. Aile içinde ebeveynlerin birbirine yönelik şiddetin ergen çocuğun şiddete eğilimini etkileyebileceği, şiddeti normal algılamasına neden olabileceği literatürde yer almaktadır. (DeBaryshe ve Fryxell, 2004). Eşinden ya da ana babasından şiddet gören kadınların annelik işlevlerinin ve çocuklarıyla ilişkilerinin bozulması, çocuğun şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama riskinin artmasına neden olduğu bilinmektedir (Vahip, 2002). Ebeveynlerin çocuğun davranış stratejileri ve duygularını ifade etmede çok önemli bir model olduğu ifade edilmektedir. Literatürde aile içi şiddetin algılanmasında rol model olan ebeveynlerin davranışlarının sağlıklı yönde geliştirilmesinin gerekli olduğu bildirilmektedir (DeBaryshe ve Fryxell, 2004).

Çalışmada kadınların %39.9'unun ergen çocuklar tarafından sözel şiddet, %12.7'si fiziksel şiddet gördüğü bulunmuştur. DSÖ Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet çalışmasına göre; kadınlar arasında yaşam boyu fiziksel şiddet görme sıklığı %13–61 arasında değişmektedir. (WHO 2005). Ancak kadının şiddete maruz kalma oranı ülkeden ülkeye ve sosyo-kültürel yapıdaki farklılıklara bağlı olarak değişmektedir (Işıloğlu, 2006). Naçar ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2009) en yaygın görülen şiddet türünün sözel şiddet olduğu bildirilmektedir (Naçar ve ark., 2009). Sözel şiddet yaşama durumu, Turhan ve arkadaşlarının Erzurum'da yaptıkları çalışmada (2006) %75,3, Kurçer ve arkadaşlarının, Malatya'da yaptıkları (1999) çalışmada %55,2 olarak bildirilmiştir. Çalışmaların sonuçları sözel şiddetin yaygınlığını ve bölgesel farklılıkları göstermesi açısından önemlidir.

Çalışma kapsamındaki kadınların %30.1'i azarlanmayı sözel şiddet olarak ifade etmişlerdir. Kadının şiddete bakış açısı yaşadığı toplumun kültürüne, mevcut yasal düzenlemelere, kadının eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmektedir (Güler ve ark., 2005). Bu bulgu şiddetin kişisel olarak algılanışındaki farklılığı göstermesi açısından anlamlıdır.

Fiziksel şiddeti uygulayanın ergen çocuk sorulduğunda cevap verenlerin %10.4'ünün erkek çocuk, %2.7'sinin kız çocuk olduğunu belirtmiştir. Fiziksel şiddet biçimi olarak ergenler itme, tekme/tokat/yumruk atma, ısırma gibi yöntemler kullanmaktadır. Hemen hemen tüm kültürlerde yapılan çalışmalarda erkeklerin kızlardan daha fazla şiddete başvurdukları gözlenmektedir (Bettencourt ve

Miller 1996; Crick ve Grotperter 1995; Eagly ve Steffen, 1986; Knight ve ark., 1996). Erkeklerin şiddete daha sık başvurduğu dikkate alındığında, bu sorunun çözümünü amaçlayan girişimlere erkeklerin katılımının sağlanması gerektiği söylenebilir.

Ergenin şiddete başvurması günümüz toplumlarında sık görülen bir durumdur. Her ne kadar şiddet ergenlik döneminde daha sık ortaya çıkıyorsa da, şiddetin temelleri erken çocukluk döneminde atılmaktadır (Kayaalp, 2008). Babasının annesine uyguladığı şiddete tanıklık eden erkek çocuk, kadınlara şiddet uygulamanın normal bir davranış biçimi olduğunu, yaşamlarındaki her tür problemin, zıtlaşmanın çözümünü şiddetle sağlanabileceğini düşünebilir (Işıloğlu 2006:15). Bu anlamda gerek kadına yönelik gerekse toplumsal şiddetle mücadelenin ilk basamağının aile içi şiddeti önlemek olduğu söylenebilir.

Çalışmada ergen çocukları tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların %28.5'i olaydan sonra yardım aramadığını ve yalnız %1'inin herhangi bir yere başvuruda bulunduğunu, bu yerlerin ise kadın sığınma evi, doktor, pedagog, okul öğretmeni, adliye ve polis merkezleri olduğu belirlenmiştir. Toplumsal süreç açısından sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik anlamda şiddete karşı donanımlı olmayan kadın, şiddeti olağanlaştırarak aile yaşamını sürdürmektedir. Kadın çoğu zaman fiziksel şiddet dışında kalan duygusal, ekonomik, sosyal çevreden tecrit edilme vb. şiddet biçimlerini yaşadığının bile farkına varamamaktadır (Taş ve ark., 1997). Kadının kendi çocuğundan şiddet görmesi, toplumsal olarak olumsuz değerlendirileceği endişesine, kendine yönelik suçluluk duygularına, utanmaya v.s neden olarak yardım arama davranışlarını azaltabilir. Çalışma bulgusu kadınların şiddet konusunda bilinçlendirilmelerinin gerekliliğini göstermesi açısından anlamlıdır.

Aile içi şiddet mağduru kadın ve/veya çocuklar, maruziyetin şiddeti ve sıklığına bağlı olarak olaylara farklı yanıtlar verirler. Şiddet olayından sonra kadınların yoğun endişe yaşadığını, korku, çaresizlik, öfke, çocuğundan nefret etme, kendini değersiz bulma gibi değişik duygu durumları yaşadıkları belirlenmiştir. Şiddet ve kültürel faktörlerin etkisi ile kadınların şiddete verdikleri tepkiler ve ebeveynlik rollerini nasıl etkilediğinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için, daha önce kötü muamelede bulunan ebeveynler ve çocuklarıyla olan ilişkileri hakkında yapılan çalışmaların ayrıntılı irdelenmesi gerekmektedir (Springer ve ark., 2007; Stagg ve ark., 1989). Buna göre aile içi şiddetin kabul edilemez bir durum olduğunun altının çizilmesi amacıyla kadınları, hakları ve yürürlükte olan yasanın ilgili maddeleri hakkında haberdar etmek, farkındalığı artırabilmek için medyayı kullanmak ve mağdur kadınlara arka çıkan dernekleri desteklemek birincil önlemler anlamında oldukça önemli girişimlerdir (Taş ve ark., 1997). Bu bulgular kendi çocuğu tarafından

şiddete maruz bırakılan kadınların yardıma ihtiyacı olduğunu göstermesinin yanı sıra, şiddet açısından en riskli gruplardan biri olan kadınların aile içi şiddetten korunmasına yönelik profesyonel girişimlerin önemli olduğunu da düşündürmektedir.

Çalışmada ergen çocuğu tarafından şiddete maruz bırakılan kadınlarda olumsuz otomatik düşüncelerin, şiddete maruz bırakılmayanlara oranla anlamlı olarak daha sık olduğu bulunmuştur. Şiddete maruz bırakılan kadınların yoğun endişe, korku, çaresizlik, öfke, çocuğundan nefret etme, kendini değersiz bulma gibi değişik duygular yaşadıklarını çalışmanın bir diğer bulgusudur. Bulgular birlikte değerlendirildiğinde, kendi çocuğu tarafından şiddete maruz bırakılan kadınların fiziksel sağlıklarının yanı sıra ruh sağlıklarının da risk altında olduğu söylenebilir. Ayrıca annesine şiddet uygulayan ergen için de bu durumun bir çok anlamda kendi ruh sağlığını da olumsuz etkileyebileceği düşünülebilir. Jewkes (2002) aile içi şiddetin ortaya çıkmasında etkili olan birçok etmenin örümcek ağına benzer bir şekilde birbirleriyle etkileşimde olduklarını, bu nedenle iyi bir önleme programı oluştururken birden fazla risk etmeninin aynı zamanda ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Ergenlerin annelerine yönelik şiddetin önlenmesinin multidisipliner ve çok boyutlu bir program gerektirse de, primer sağlık hizmetleri kapsamında ele alınmasının gerekli olduğu söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda kadınların önemli bir kısmının ergen çocukları tarafından daha çok sözel daha az oranda ise fiziksel şiddete maruz bırakıldıkları, şiddete maruz kalan kadınlarda olumsuz otomatik düşünceleri anlamlı olarak daha sık yaşadıkları belirlenmiştir. Anne rolündeki kadına yönelik şiddet ister bir kez yaşanmış ister sürekli olsun, mutlaka üzerinde durulması gereken bir durumdur. Aile içi şiddet önlenmesi sağlığın geliştirilmesi ve korunması açısından birincil olarak önemli iken, önlenemediği durumlarda kadına ve aileye sağlık hizmeti sunulması gereklidir. Ülkemizde bu alanda daha kapsamlı çalışmalar yapılması ve bu çalışmaların sonuçlarına temellenen sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması önerilebilir.

6. KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, S. & Türkçapar, H. (2013). Bir teknik: Alternatif düşünce oluşturulması. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2, 53-59.
- Aktaş, V. & Güvenç, G.B. (2006). Kız ve erkek ergenlerde saldırgan ve olumlu sosyal davranışlar ile yaş, ilişkisel bağlam ve kişiler - arası duyarlılık arasındaki ilişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23(2), 233-264.
- Aydın, G. & Aydın, O. (1990). Otomatik düşünceler ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Psikoloji dergisi*, 24, 51-55.

- Bilgin, Z., Karaca, S., & Pasinlioğlu, T. (2014). Kadınların ergen çocukları tarafından şiddete maruz bırakılma durumu ve otomatik düşünceler ile ilişkisinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 965-978. doi: [10.14687/ijhs.v11i1.2679](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i1.2679)
- Aysan, F. & Bozkurt, N. (2004).Okul psikolojik danışmanlarının yaşam doyumu, stresle başa çıkma stratejileri ile olumsuz otomatik düşünceleri. İzmir ili örnekleme. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 6-9 Temmuz, 1-15.
- Bettencourt, B.A. & Miller, N. (1996). Gender differences in aggression as a function of provocation: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 119, 422-447.
- Blum, J., Ireland, M. & Blum, R.W. (2003).Gender differences in juvenile violence: a report from add health. *J Adolesc Health*, 32, 234-240.
- Crick, N.R. & Grotpeter, J.K. (1995). "Relational aggression, gender and social-psychological adjustment", *Child Development*, 66, 710-722.
- DeBaryshe, B. & Fryxell, D. (2004). A developmental perspective on anger: Family and peer contexts. *Psychology In The School*, Vol 35, 205-216.
- Eagly, A.H. & Steffen, V.J. (1986). Gender and aggressive behavior: ameta-analytic review of the social psychological literature. *Psychological Bulletin*, 100, 309-330.
- Erözkan A.Ç. (2011). Investigation of factors predicting the anxiety level of university senior students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(2), 776-805.
- Gelles, J. R., Cornell, C.P. (1990). *Intimate violence in families*. USA:Sage Publications, Inc.
- Güler, N. Tel, H., & Özkan Tuncay, F. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 27 (2), 51 – 56.
- Güneş, G. (2010). Türkiye’de ve Malatya’da kadına yönelik şiddet. *Kadına Yönelik Şiddete Hayır Sempozyumu*, 15 Aralı, Malatya.
- Işıloğlu, B. (2006). Anksiyete ve depresyon tanısı ile izlenen evli kadınlarda aile içi şiddetin sosyodemografik faktörler, çift uyumu ve hastalıkla ilişkisi. *Uzmanlık Tezi*, İstanbul.
- Jewkes, R. (2002). Intimate partner violence: Causes and prevention. *The Lancet*, 359 (9315)1423-1429.
- Kayaalp, L. (2008). Ergenlikte kimlik ifadesi olarak şiddet. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinliği, *Adolesan Sağlığı II, Sempozyum Dizisi*, No:63, Mart, 33-39.
- Knight, G.P., Fabes, R.A., & Higgins, D.A. (1996). Concerns about drawing causal inferences from meta-analyses: an example in the study of gender differences in aggression. *Psychological Bulletin*, 119, 410-421.
- Krug, E.G. & et al. (2002). World report on violence and health, *Geneva*, World Health Organization.
- KSGM, (2008). Kadın statüsü ve sağlığı ile ilgili gerçekler. (Akın, A. Ed) Ankara: KSGM Yayınları.
- Kurçer, M.A., Güneş, G. & Genç, M. (1999). Malatya’da sosyoekonomik düzeyleri farklı iki ayrı bölgede yaşayan evli kadınlara yönelik aile içi şiddet ve etkileyen faktörler. *Sağlık ve Toplum*, 9, 34-37.
- Lester, D. (1991). Crime as opportunity: A test of the hypothesis with European homicide rates. *British Journal of Criminology*, 31, 186-188.
- MEB. Aile ve çevre sorunlarının gencin kişiliğine etkisi. (1989). (S.Kut, N.Koşar Ed), *Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okul Matbaası*, Ankara.
- Naçar, M., Baykan, Z., Poyrazoğlu, S. & Çetinkaya F. (2009). Kayseri ilinde iki sağlık ocağı bölgesi’nde kadına yönelik aile içi şiddet. *TAF Prev Med Bull*, 8(2),131-138.
- Noller, P. & Callan, V.J. (1990). Adolescents’ perceptions of the nature of their communication with parents. *Journal of Youth and Adolescence*, 19 (4), 349-362.

- Ritzer, G. (1990). *Social problems*. Random House, New York.
- Savaşır, I. & Şahin, N.H. (1997). “Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: sık kullanılan ölçekler”. *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, No:9. Ankara: Özyurt Matbaacılık.
- Sarımurat, N. (1993). Psikiyatri polikliniğine başvuran evli kadınlar ve ortak özellikleri. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 30(2), 302-308.
- Springer K.W., Sheridan J, Kuo D. & Carnes M. (2007). Long-term physical and mental Health consequences of childhood physical abuse: results from a large population-based sample of men and women. *Child Abuse Negl*, 31,517-530.
- Stagg, V., Wills G.D. & Howell, M. (1989). Psychopathology in early childhood witnesses of family violence. *Topics Early Child Spec Educ*, 9,73-87.
- Taş, A.K., Uyanık, D. & Karakaya, Z. (1997). Şiddeti içselleştiren kadın profili. II. *Kadın Çalışmaları Toplantısında Sunulmuş Bildiri*, Adana: 17-19 Mayıs.
- Turhan, E., Güraksın, A. & İnandı, T. (2006). Erzurum’da kadına yönelik aile içi şiddet. *Sağlık ve Toplum*, 16 (3), 24-30.
- Türkçapar, H., Sungur M.Z. & Akdemir A. (1995). Çocuk ve ergenlerde bilişsel terapiler. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2(2), 93-100.
- Ünal, G. (2005). Aile içi şiddet. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, Ocak –Şubat – Mart, 7 (2), Sayı 8.
- Vahip, I. & Doğanavşargil Ö. (2006). Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi* 17(2),107-114.
- World Health Organization (2005) Multi-country Study on Women’s Health and Domestic Violence against Women: Initial results on prevalence, health outcomes and women’s responses. *Geneva*, World Health Organization.
- Yaman Efe, Ş. & Ayaz S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddetebakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11,23-29.

Extended English Abstract

Introduction

Family violence is the action or neglect which seriously damages to one individual’s physical or psychological coherence from the other individual in the family (Yaman Efe and Ayaz 2010; Güler, 2005; Ünal, 2005). Family violence affects especially women and the child in puberty (Ünal, 2005) and this type of violence is an utter critical issue that is seen in private life (Ünal, 2005).

Purpose

The purpose of study is to investigate the relationship between automatic thoughts and the status of women's exposure to violence by adolescent children.

Materials and Methods

Descriptive research, was made between January 2010 - December 2011. The sample has not been selected in this study. Six hundred seventy one (n=671) women who have at least one adolescent child accepted to join in this research and replied all questions thoroughly. Socio-demographic characteristics and data about violence prepared by authors "Information Form", the data about automatic thoughts were collected using “Automatic Thoughts Scale” (ATS). ATS is developed to

determine the frequency of occurrence of negative automatic thoughts the person himself. Therese scale was adapted to Turkish by Aydın and Aydın (1990). Data were evaluated using percentage, mean and standard deviation on computer.

Findings

In this study was found to be significantly more frequent negative automatic thoughts in women exposed to violence by adolescent children than unexposed. Women who are subjected to violence was expolered experienced negative emotions such as intense anxiety, fear, helplessness, anger, hate for her children, feelings of worthlessness.

Discussion, Results and Suggestions

It is known that the violence against women is often encountered situation. However, information about women exposed violence by their adolescent children is limited. This study provides literature with the results relating to situation of women who are exposed violence by their children. Significant part of women in this study (36.2%) remarked that they experienced violence by their partners. Figured in literature that parent's violence against each other affects the tendency of adolescent child to violence and it can cause that the child can percept the violence as a normal thing (DeBaryshe and Fryxell, 2004). If women who are exposed violence by their husbands or parents, have injuries in their maternity functions and breakdown in relations with their children, it's known that the risk of children to be exposed violence and resort to violence increases (Vahip, 2002).

This study statedt hat 39.9 percent of women exposed verbal violence and 12.7 percent of them exposed physical violence by adolescent children. According to WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women, frequency of physical violence against women in their life time changes between 13- 61% (WHO 2005). However, the women's rate of exposure to violence changes from country to country and with respect to sociocultural varieties (İşiloğlu, 2006). Also, the study made by Naçar and her friends (2009) indicates that more common type of violence is verbal (Naçar ve ark., 2009). Exposure to verbal violence is assigned as 75.3% by Turhan's study in Erzurum, 2006 and 55.2% by Kurçer's study in Malatya, 1999. Results of these studies are important because of that they show the extens it and regional varieties of verbal violence.

As a part of this study, 30.1 percent of women describe being rebuked as verbal violence. Women's view point on violence changes with respect to culture of society, existing legal regulations, their degree of education and socioeconomic situation (Güler and all., 2005). This indication is meaningful from the point of differences in individual's perception of violence.

Women who are subjected to physical violence by their adolescent children were asked and 10.4% of them indicated that they' reexposed to violence by their sons and 2.7% of them noted that they're subjected it by their daughters. Adolesc enceuse some physical violence ways such as pushing, kicking/ slapping/ socking or biting. Studies for almost every cultures presented that boys are moret ended to resort to violence than girls (Bettencourt and Miller 1996; Crick and Grot peter 1995; Eagly and Steffen, 1986; Knight and all., 1996). When this situation is considered, it can be said that men's participation in attempts to solve the problem should be ensured.

In this study, it's stated that women exposed to violence by their adolescent children significantly have more negativ e automatically thoughts in proportion to women unexposed. An other indication is that women exposed to violence experienced some different feelings such as intense anxiety, fear, helplessness, anger, hate for her children, feelings of worthlessness. When all

Bilgin, Z., Karaca, S., & Pasinlioğlu, T. (2014). Kadınların ergen çocukları tarafından şiddete maruz bırakılma durumu ve otomatik düşünceler ile ilişkisinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 965-978. doi: [10.14687/ijhs.v11i1.2679](https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i1.2679)

---

indications are evaluated together, women exposed to violence by their own children are at risk not only physically but also psychologically.

In this study, it was identified that significant part of women are exposed to more verbal violence than physical violence by their adolescent children and there are more frequent negative automatic thoughts in women subjected to violence. Violence against woman who has a role as a mother must be considered important both if it existed for once and perpetually. At the first step, prohibiting domestic violence is important from the point of improving and protecting health, but when it can not be prohibited, health care should be offered to women and family. Doing more comprehensive studies about this issue in our country and extending health care based on the results of these studies can be suggested.